

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

**Актуальні проблеми
вітчизняної та всесвітньої
історії**

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного
університету

Випуск 28

*На пошану професора, ректора
Руслана Постоловського*

Рівне – 2016

УДК 94(477) + 94 (100)
ББК 63.3 (4Укр)
А 43

*Друкуються за рішенням Вченої Ради Рівненського державного гуманітарного університету,
протокол № 6 від 30 червня 2016 р.*

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор:

Постоловський Руслан – кандидат історичних наук, професор,
член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук (м. Рівне)

Заступник головного редактора:

Шелюк Людмила – кандидат історичних наук, професор (м. Рівне)

Відповідальний редактор:

Шеретюк Валерій – кандидат історичних наук, доцент (м. Рівне)

Редакційна рада:

Киридон Алла – доктор історичних наук, професор (м. Київ)

Кузіцькі Єжи – доктор хабілітований в галузі історії,
професор (м. Жешув, Республіка Польща)

Троян Сергій – доктор історичних наук, професор (м. Київ)

Фісанов Володимир – доктор історичних наук, професор (м. Чернівці)

Шугасва Людмила – доктор філософських наук, професор (м. Рівне)

Члени редколегії:

Жилюк Сергій – доктор історичних наук, професор (м. Остріг)

Лоренс Беата – доктор хабілітований в галузі історії,
професор (м. Жешув, Республіка Польща)

Соммер Ханна – доктор гуманітарних наук в галузі соціології,
професор (м. Жешув, Республіка Польща)

Степанков Валерій – доктор історичних наук, професор (м. Кам'янець-Подільський)

Стоколос Надія – доктор історичних наук, професор (м. Рівне)

Чухліб Тарас – доктор історичних наук, провідний науковий співробітник (м. Київ)

Швецова-Водка Галина – доктор історичних наук, професор (м. Рівне)

Шеретюк Руслана – доктор історичних наук, професор (м. Рівне)

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії:

Рівненський державний гуманітарний університет. Збірник наукових праць. Випуск 28. –
Рівне: О. Зень, 2016. – 487 с.

ISBN 978-617-601-159-0

*Згідно наказу Міністерства освіти і науки України «Про державну реєстрацію
періодичних видань» часопис «Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії»
визнано фаховим виданням у галузі історичних наук (наказ № 820 від 11.07.2016 р.)*

Адреса редакції: 33027, м. Рівне, вул. Пластова, 31,
історико-соціологічний факультет РДГУ,
isf_rdgu@ukr.net
<http://isf.rv.ua/>

ISBN 978-617-601-159-0

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2016

розкриття та розслідування злочинів як «за гарячими слідами», так і вчинених у минулі роки.

Джерела та література

1. Аверьянова Т.В. Содержание и характеристика методов судебно-экспертных исследований. – М., 1991. – 85 с.
2. Аверьянова Т.В., Белкин Р.С., Корухов Ю.Г., Россинская Е.Р. Криминалистика. Учебник для вузов / под ред. Заслуженного деятеля науки Российской Федерации, профессора Р.С. Белкина. – М.: Издательская группа НОРМА-ИНФРА·М, 1999. – 990 с.
3. Белкин Р.С. Криминалистика: проблемы сегодняшнего дня. Злободневные вопросы российской криминалистики. – М., 2001.
4. Криміналістика: Підручник для студентів юрид. спец, вищих закладів освіти. – Кол. авторів: Глібко В.М., Дудніков А.Л., Журавель В.А. та ін. / За ред. В.Ю. Шепітька. – К: Видавничий Дім «Ін Юре», 2001. – 684 с.
5. Шкіра (будова, функція, загальна патологія і терапія) / під ред. А.М. Чорнуха, Е.П. Фролова. – М.: Медицина, 1982. – 340 с.
6. Бірюков В.В. Теоретичні основи інформаційно-довідкового забезпечення розслідування злочинів: монограф. / В.В. Бірюков. – Луганськ : РВВ ЛДУВС, 2009. – 664 с.

УДК 2(477.82)

I.Bulyga

NON-CONFESSIONAL RELIGIOSITY IN THE CONTEXT OF RELIGIOUS DEVELOPMENT OF VOLYN REGION

The article deals with the analysis of non-confessional religiosity in the context of religious transformations of Volhynia (Rivne region, Volyn region and north of Ternopil region). The object and subject of the study led to the choice of theoretical and methodological principles and methods, which help to achieve the purpose of the study and provide synthesis of analytical and comparative approaches. The study is based on the principles of ideological pluralism, religious indifferentism and tolerance.

The article ascertains the processes in society and culture, related to new era of development of religious paradigm. So religions that appeared in the postmodern era are considered as creating of religiosity

of a new type, spiritual search of human in information, post-Christian, post-industrial, postmodern society. Appearance of alternative religiosity in Ukraine, of course, must be considered as a part of global processes of genesis of religion, as well as a protest reaction of a part of the population against existing traditional forms of ideology. We note that a request for such ideas and their perception is caused by social being.

The refore, the phenomenon of non-confessional religiosity is a result of destruction of traditional religious institutions, ways of religious identification and attempts to find the most adequate, comfortable and easy way of spiritual conversion to the faith. And although these processes didn't become mass in modern Volhynia, but soon they may become more widespread.

Key words: *religion, non-confessional religiosity, the privatization of religion, individualization of religion, postmodern.*

Позаконфесійна релігійність в контексті релігійного розвитку волинського регіону

Стаття присвячена аналізу позаконфесійної релігійності в контексті релігійних трансформацій Волинського регіону (Рівненська, Волинська, північ Тернопільської областей). Об'єкт і предмет дослідження обумовили вибір теоретико-методологічних засад і методів його проведення, що забезпечує синтез аналітичного та компаративного підходів. Під час дослідження були використані принципи світоглядного плюралізму, позаконфесійності, толерантності.

У статті досліджуються процеси, які відбуваються у суспільстві та культурі, пов'язані із новою епохою розвитку релігійних парадигм – постмодерном. Тому релігії породжені цією добою розглядаються як творення релігійності нового типу, духовний пошук людини інформаційного, постхристиянського, постіндустріального, постмодерного суспільства.

Відтак феномен позаконфесійної релігійності постає результатом руйнації традиційних релігійних інститутів, способів релігійної ідентифікації і спроб знайти адекватний, найбільш легкий і комфортний шлях духовного навернення до віри. І, хоча ці процеси не стали масовими для сучасного Волинського регіону, проте найближчим часом вони можуть стати більш поширеним явищем.

Ключові слова: *релігійність, позаконфесійна релігійність, приватизація релігії, індивідуалізація релігії, постмодерн.*

Внеконфессиональная религиозность в контексте религиозного развития волынского региона

Статья посвящена анализу внеконфессиональной религиозности в контексте религиозных трансформаций Волынского региона (Ровенская, Волынская, север Тернопольской областей). Объект и предмет исследования обусловили выбор теоретико-методологических основ и методов его проведения, что обеспечивает синтез аналитического и сравнительного подходов. В ходе исследования были использованы принципы мировоззренческого плюрализма, внеконфессиональности, толерантности.

В статье исследуются процессы, которые происходят в обществе и культуре, связанные с новой эпохой развития религиозных парадигм – постмодерном. Поэтому религии рождены этой эпохой, рассматриваются как создание религиозности нового типа, духовный поиск человека информационного, постхристианский, постиндустриального, постмодернистского общества.

Поэтому феномен внеконфессиональной религиозности есть результатом разрушения традиционных религиозных институтов, способов религиозной идентификации и попыток найти адекватный, наиболее легкий и комфортный путь духовного обращения к вере. И, хотя эти процессы не стали массовыми для современного Волынского региона, однако в ближайшее время они могут стать более распространенным явлением.

Ключевые слова: религиозность, внеконфессиональная религиозность, приватизация религии, индивидуализация религии, постмодерн.

No local transformations occur outside the world development. They are partly caused by global processes, they have universal character, are applied to almost all spheres of human life, including the system of values, behavior patterns and ways of management. Thus, in terms of changes in the previous axiological coordinates in the perception of being and understanding its meaning, it is logical that a significant part of the population turns to the intensive search of spirituality. In Ukraine they are mostly associated with religiosity, which being a feature of mass consciousness and behavior appears in different projections in both overt and covert format, both in positive and negative forms.

There are peculiar Ukrainian features of the modern state of religiosity that are caused by a number of factors, such as: an

axiological crisis as a result of the collapse of the old system of values (Soviet); a new type of political system, a new type of economic system (market-driven economy), a transformation of traditional mechanisms of reproduction of religiosity.

It should be noted that the process of growth of religiosity in Ukraine in general and in Volyn region in particular, is taking place at a time of changing of the status, role and functions of religion and religious behavior of believers. And the reconsideration of the status of religion is associated with a number of reasons, among which we note: the transition to some new social and cultural reality (postmodern, post information, postindustrial society), the processes of world globalization, the crisis of European civilization, the processes of secularization, and others. Under such circumstances, people can change the religious traditions, norms and nature of religious participation or even leave religious organizations – and this will be no more than the internal reaction to changing of external circumstances in the sphere of religion.

In scientific literature that tendency is called «private religiosity», «churchless or non-confessional religiosity», «individual religiosity», «personal manifestation of religiosity», «intellectual religiosity», «belief in your own God», «churchless Christianity», «faith without belonging» [2].

Therefore, *the purpose of the article* is to analyze the non-confessional religiosity in the context of the religious development of modern Volyn region.

The object of the research is non-confessional religiosity in all variety of its forms.

The subject of the research is the peculiarities of manifestation of non-confessional religiosity in the religious development of Volyn region.

Analysis of studies and publications. Institutional changes in religious organizations have become the subject of research primarily of Western sociology of religion. M. Weber, at the beginning of the last century, drew attention to the fact that non-confession directions would significantly influence the formation of the society conception of the world. In 30-ies of the twentieth century R.Nibur and G.Becker pointed out that Churches were not always able to give the right

answer to spiritual demands of the society, and as a result the institutional forms of religiosity would change.

By the mid-20-th century new religious organizations in the West started to show up en masse and, accordingly, the study of this phenomenon by B.Johnson, P.Berger, T.Lukman and other researchers were initiated.

In the 80-ies of the twentieth century in Western literature there was recommended the analysis of the study of the phenomenon of new religions in their close relationship with the society (B.Bainbridge, R.Starki). The latter got the name of the theory of rational choice and claimed to be a new disciplinary formation within religious studies, entitled «the economics of religion». It is this theory today that is gaining in popularity. And, most importantly, it answers the question concerning who and under what circumstances becomes a basic core of new religious movements [2].

In the former Soviet Union that problem has been researched since the 90-s of the 20th century. It is worth mentioning the studies of Y.Balagushkin, O.Burov, M.Yevdokimenko, L.Grigoriieva, M.Mchedlov, and other.

N.Gavrìlova, V.Yelensky, L.Filipovich have been researching non-confession religiosity in Ukraine. Although, it should be noted that in Ukraine this phenomenon is still understudied.

Religiosity (religious behavior, piety, religious knowledge, religious-institutional involvement of citizens) is a kind of spiritual concept that is put into the coordinates of the Ukrainian society. That is, by the notion of «religiosity» we understand some subjective adoption of religious ideas, values and norms, their impact on vital orientation, the internal capacity of an individual to realize religious attitude. In general, the indicator of religiosity of Ukrainians is quite high. In this regard, Ukraine is ahead of many countries of Central and Eastern Europe (e.g. the Czech Republic, Latvia, Estonia, and the Republic of Belarus), all the more laical Western Europe. However, it yields the palm to Poland.

The present-day religious situation in Ukraine is affected by its geopolitical position as a transition zone between the Central European and Eastern European religious macro regions – Catholic-Protestant Europe and Eastern Christian countries. This

division, obviously, affects the real existing regional religious situation of Volyn region, which as religious-geographical region includes Volyn, Rivne and the northern part of Ternopol region. Orthodoxy dominates on these territories. Confessional structure is characterized by almost equivalent spread of parishes of the Ukrainian Orthodox Church of Moscow Patriarchate, and the Ukrainian Orthodox Church of Kiev Patriarchate. Strong position in the region is taken by Protestants, among which Pentecostals drastically outweigh. Thus the confessional range of Volyn region is formed by Christianity.

A number of researchers believe that in the era of postmodern Christianity is declining. In particular, G.Rormozer defines the situation in European culture as «post-christian», and the state of Christianity he calls «diffusion» [4, p. 85]. Today it several trends in the dynamics of socio-cultural changes that characterize the spiritual space of postmodern in the context of its relations with Christianity are becoming apparent: demonic, secular, neopagan, new god-seeking [1, p. 164]. Russian scholar V. Bachynin calls these changes «face images», and believes that they add some extraordinary diversity, inconsistency, instability to postmodern. The last along with the apology of pluralism and polyparadigmatic show not spiritual well-being, but the crisis state of the society of the era of postmodern.

Caused by increased secular tendencies, «spiritual diseases» lead to the growth of eschatological mood among the public that, while having spiritual needs, is affected by symptoms of solitude, depersonalization and being abandoned by god. And only in god-seeking (the fourth of the «faces» of the postmodern in the opinion of Russian scholar V.Bachynin) there are «attempts of cultural consciousnesses to turn at least half-face to where God should be» [1, p. 165].

It is obvious that the democratization of the society of Volyn region, as well as the whole of Ukraine at the end of the twentieth century opened the way to adogmatism of religious thinking. Thus, after a period of atheism there came not Christianity, but some syncretistic spirituality. The roots of this spirituality, according to Ukrainian religious scholars, are associated mostly with

Protestantism [6]. It is associated with a number of factors, such as: formation by logic of the faith of an independent personality of the believer who works and takes his work as service to God; recognition of democracy as the best implementation of Evangelical principles in the socio-political system of the State; attitude to science as Godly perception of the will of God.

The history of many European countries showed that Protestantism gradually set the standard for Catholicism and the world around. And these religious principles do not require from both Catholicism and Orthodoxy the denial of the fundamental dogmatic foundations of faith, but radically alter the attitude of a man to his place in the world and the values of social being.

Special attention should be paid to charismatic movement, which today, in the opinion of a famous Ukrainian philosopher and religious scholar V.Yelenskyi, is the phenomenon that is hard to be fit in rigid definitions – it rather represents the space that has no boundaries. Charismatic churches are considered to be a part of neochristianity that represent the numerous branches of Protestant, primarily Pentecostal churches.

Among the followers of charismatic movement there are a lot of young people. They are the first to respond to the stillness of former forms of ministry, all sorts of restrictions. On the other hand, they are looking for the opportunity to realize their own potential, they are attracted by the dynamism of Western charismatic churches, their «modernity», their active participation in the world affairs both on a global and on a local level. The preaching of Charismatics combined and continues to combine such things like deep mysticism and pragmatism, exorcism and efficiency, the prospect of bodily healing and material success and comfort etc. that have never been combined in the former Soviet Union religious discourse.

In terms of maximum uncertainty in personal achievement of «small Ukrainians» of the 1990-s, in the absence of any reliable guarantees of protection of their status, business, workplace, Charismatic movement became very attractive for people that needed «new spirituality» and guarantees that their relationship with metempirical would have results «here and now». These people were not poor at all and not the least educated.

A focus on personal life success, visible sign of which is the financial prosperity, professional competence, career achievements and physical health along with the manifestation of spiritual gifts – all these proved attractive to thousands of Ukrainians. Among them were those who managed to fit in a changing social structure of post-Soviet Ukraine, and those who, being off-casts of these structures, were completely disorientated, and those who were marginalized. In charismatic congregations were those who unexpectedly had grown rich, and those who had just suddenly lost everything, and people with deviant behavior, inclined to extreme forms of exultation and gambles [3, p. 118].

The researches of scholars concerning the attempts to adapt Christianity to the crisis postmodern culture show that there is being formed Christianity, which has nothing Christian and will contribute to the deepening of the crisis conditions in the development of a personality that belongs to this culture.

Here can be traced natural processes. After all, given the fact that the transition state always has crisis character and affects axiological, mental, ontological foundations of the society, it creates crisis consciousness, internal crisis of a person, his dissonance with the existing world is being deepened.

Implicitly Christianity challenged survival in a new cultural and historical context. In other words, modern Church should be open to challenges of our time. However, we have different impression: it seems that the world has gone forward, and the Church, especially Orthodox, remained in the middle ages. According to Ukrainian religious scholars a big problem of our Churches is that the main concern of the Church is mostly power rather than culture. It is this that turns off most creative-minded people. The latter come to Christianity, but do not come to church. Thus, you can talk about churchless Christianity [6]. In this context, one can note that Orthodox confessions in Volyn region compete not with other religions, but with a growing community of people without confession.

And so, in the opinion of M.Cherenkov anonymous, churchless Christianity is becoming a real alternative in the world where the Church has discredited itself by political and business games [6]. However, modern Ukrainian realities confirm that in a situation of

socio-economic, political collapse, the Church enjoys the largest credit of trust. According to the results of the national survey «Mood of Ukraine», which was conducted by the Center for social and marketing research studies «Sotsys» and Kiev International Institute of Sociology on the orders of the Committee of voters of Ukraine and published on February 7, 2014, the largest credit of trust amid the population of Ukraine is enjoyed by the Church [4]. It should be noted that this tendency has been unchanged over the past two decades. However, when the Ukrainian pollsters try to flesh out the sense, intended by the respondents into the concept of trust to the «Church» it turns out that it is mostly not about a particular religious organization but about some ideal imaginary metempirical image («the church as a representative of God on the Earth»).

As a result of such changes the modern society requires new, mobile forms of manifestation of their religiosity. Such processes are especially indicative among young people. They are overcome with doubts, searches, and conversions from one confession to another. It is not uncommon today in Volyn to meet a young man who attends different religious confessions. This selection is largely possible thanks to the existing of religious pluralism: «a space of religious propositions», «religious supermarket».

Actually the way that used to lead a man to practice a certain religious tradition, does not work today. The causes of this phenomenon can be very different: from the lack of confidence in the traditional institutions of the secular and spiritual power to diffidence and uncertainty of human existence. Quite often such processes are the results of discredit of the religious leaders of this or that confession. Thus, a number of people do not have clearly expressed religious identity; the latter becomes blurred and fragmentary. So everyone develops his own experience of «meeting» and «talking» with God. And it becomes deeply individual. Religion turns to religiosity, and the core of religiosity is the search of one's «own God», who is out of such confessional variety and it can be said that the religious factor goes beyond the confessional environment. Religious experience for many people is no longer their own experience it remains only like some feeling, one of the many other feelings.

Especially, it is worth noting the appearing and development of Institute of private faith. The bearers of private faith of non-confessional religiosity do not try to enter any traditional religious organization they refuse to be registered by the authorities as a religious organization. That is why the determination of their presence and number e in Volyn region is inaccurate. They very often acquire the status of secular organizations (for example, of cultural and educational nature), or refuse to be registered.

Reorientation of the spiritual search into the private sphere is accompanied today by the process of going of believers outside the organized forms of dominant religions, and as a result religious self-identification becomes less monochrome, clearly limited by confessional affiliation and acquires features of uncertainty. So this religious faith and religious practice are becoming a personal matter of each individual. Therefore, the concept of «believer» is becoming more vague and uncertain while creating the objective conditions for the expansion of the concept of religious groups and religious institute.

It is the theory of rational choice that gives us the answer to the question why most young people become the core of new religious movements. There are several explanations of the fact. Firstly, alternative religiosity offers another product, an alternative to traditional religious organizations; secondly, religious upbringing and education have a direct impact on the formation of religiosity (based on the fact that a large part of modern youth was not brought up in religious spirit) [2].

Thus, one of the main trends of the development of religiosity in Volyn region (like in Ukraine on the whole) becomes a so-called religious conversion, in which the individual loses the traditional religious status and acquires new religious and quasireligious identifications. Therefore, if the residents of Volyn region (it concerns residents of other regions too) still identify themselves with their belonging to a particular religious tradition, they do not always share its beliefs, do not take part in its rites, are not active members of the religious community, do not care about its life. Under conditions when large groups of people receive ineffective religious socialization, subjective religiosity tends to differ from organized religious activity.

It should be noted that during the first decade of independence, such phenomena were typical for the South-Eastern and Southern regions and the problem of choice of religion and the spread of new religious movements among young people in the western regions of Ukraine was not so typical. Then, today, we cannot confirm this maxim, and it is time to note similar processes in Volyn region too.

Human nature provides continuous updates, internal changes to external signals. In particular, these processes do not pass by social and spiritual spheres. Therefore, a person who receives a barrage of religious information (American Protestant preachers, Oriental gurus, self-perfecting trainings, astrological forecasts, yoga, preaching of Buddhist lamas, etc.), not always finds himself in a situation of stability of his own confessional choice. According to the opinion of some specialists in «Economics of religion» the fact of presence, of a huge number of religious and quasireligious products in the information space forms the worldview and world perception, so called «religious capital» [2]. The latter actually consists of items related to different religious traditions, particles of different religious puzzles. And so, not surprisingly, religiosity, especially among young people, is not associated with a particular religious organization and acquires non-confessional features.

Thus, the phenomenon of non-confessional religiosity appears to be the result of the collapse of traditional religious institutions, ways of religious identification and attempts to find the most adequate, easy and comfortable way of spiritual conversion into the faith. And, although these processes have not become ubiquitous for modern Volyn region, they can soon become more common. This is sure to happen if the traditional religious organizations will not adequately respond to the socio-cultural changes in society.

Sources and literature

1. Бачинин В.А. Постмодернизм и христианство / В.А. Бачинин // Общественные науки и современность. – 2007. – № 4. – С. 162–171.
2. Гаврілова Н, Кисельов О. Релігійність української молоді: раціональний вибір чи спонтанний крок / Н.Гаврілова, О.Кисельов. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.religion.in.ua/>

3. Єленський В. Велике поверення: релігія у глобальній політиці та міжнародних відносинах кінця ХХ – початку ХХІ століття / В.Єленський. – Львів: Видавництво Українського католицького університету, 2013. – 504 с.
4. Результати загальноукраїнського соціологічного дослідження «Настрої України». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cvu.org.ua/>
5. Рормозер Г. Ситуація християнства в епоху «постмодерна» глазами християнського публіциста // Вопросы философии. – 1991. – № 5 – С. 75–86.
6. Черенков М. Внецерковное християнство / М. Черенков. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.bible.com.ua>

УДК 327-044.247(4+477)

О.Кундеус

ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

В статті досліджується базові етапи формування та реалізації євроінтеграційної політики України. Аналізуються основні події в історії відносин України та Європейського Союзу. Доведено, що реалізація євроінтеграційної стратегії детермінує здійснення системних перетворень у державі й суспільстві, а також суттєве поглиблення та розширення практичного співробітництва між Україною і ЄС у всіх магістральних напрямках.

Ключові слова: європейська інтеграція України, Європейський Союз, основні пріоритети України щодо європейської інтеграції на сучасному етапі.

В статье исследуется базовые этапы формирования и реализации евроинтеграционной политики Украины. Анализируются основные события в истории отношений Украины и Европейского Союза. Доказано, что реализация евроинтеграционной стратегии детерминирует осуществление системных изменений в государстве и обществе, а также существенное углубление и расширение практического сотрудничества между Украиной и ЕС во всех магистральных направлениях.

З М І С Т

Смолій В.
НА ПОШАНУ РУСЛАНА ПОСТОЛОВСЬКОГО
(З НАГОДИ 65-РІЧЧЯ) 3

Савчук П.
НАУКОВА ШКОЛА ПРОФЕСОРА ПОСТОЛОВСЬКОГО:
НОВЕ БАЧЕННЯ 6

РОЗДІЛ 1 ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Шугаєва Л.
НАРОДНЕ БОГОСЛОВ'Я В КОНТЕКСТІ
РЕЛІГІЙНИХ ПРАКТИК ДУХОВНОГО
МІСТИЧНОГО ХРИСТІЯНСТВА В УКРАЇНІ 19

Прищеп О.
ГІМНАЗІЇ ПРАВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ В
ОСВОЄННІ МІСЬКОГО КУЛЬТУРНОГО ДОВКІЛЛЯ
(ДРУГА ТРЕТИНА ХІХ СТ.) 27

Ткачук В.
ФОРМУВАННЯ КОЛЕКЦІЙ ДАВНІХ УКРАЇНСЬКИХ
АНТИМІНСІВ В КІНЦІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТ. 41

Доброчинська В.
ТЕРНИСТИЙ ШЛЯХ
РОМАНА МОГИЛЬНИЦЬКОГО (1902-1973 РР.):
МАЛОВІДОМІ ФАКТИ З ЖИТТЯ І ДІЯЛЬНОСТІ 60

Пальчевський Р.
УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛІСТИЧНИЙ МОЛОДІЖНИЙ
РУХ В ЗАКАРПАТТІ (1918-1939 РР.) 68

Карпухіна Т. УКРАЇНА В ПЛАНАХ ІНОЗЕМНИХ ДЕРЖАВ НА ПОЧАТКУ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ	80
Півоварчук В. ВПЛИВ РАДЯНІЗАЦІЇ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ НА ЖИТТЄВИЙ РІВЕНЬ НАСЕЛЕННЯ (1939-1940 РР.)	97
Старжець В. ПРОПАГАНДИСТСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛІСТИЧНОГО ПІДПІЛЛЯ СЕРЕД ВЧИТЕЛЬСТВА ТА ШКІЛЬНОЇ МОЛОДІ (1944-1953 РР.) ...	109
Дубей В. ФОРМУВАННЯ ДОГОВІРНО-ПРАВОВИХ ЗАСАД СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ ТА ЄС У ЦАРИНІ МІЖНАРОДНИХ АВТОМОБІЛЬНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ	120
Шамсутдинова-Лебедюк Т. МІЖКОНФЕСІЙНИЙ ДІАЛОГ ПРАВОСЛАВ'Я ТА ІСЛАМУ В УКРАЇНІ	132
Юзик В. ДАКТИЛОСКОПІЯ –ЦЕ ТОЧНА НАУКА, ЯКА НІКОЛИ НЕ ПОМИЛЯЄТЬСЯ	140
Bulyga I. NON-CONFESSIONAL RELIGIOSITY IN THE CONTEXT OF RELIGIOUS DEVELOPMENT OF VOLYN REGION	148
Кундеус О. ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ	159
Любарець А. ВІДЗНАЧЕННЯ 9 ТРАВНЯ ЯК ДЗЕРКАЛО УКРАЇНСЬКОЇ ПОЛІТИКИ ПАМ'ЯТІ (2005-2015)	176

РОЗДІЛ 2

ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ І МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

- Гуменний В.
ОФІЦІЙНА ПРОПАГАНДА І СХІДНА ПОЛІТИКА
РИМСЬКОЇ ІМПЕРІЇ У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ I СТ. Н.Е.
(ЗА НУМІЗМАТИЧНИМИ ДЖЕРЕЛАМИ) 190
- Жилюк С.
ВСЕЛЕНСЬКІ ПРАВОСЛАВНІ СОБОРИ:
СЕРЕДНЬОВІЧНА ЦЕРКОВНА ПОЛІТИКА
ТА ЇЇ ВІДЛУННЯ У XX СТ. 202
- Десятничук І.
РЕВОЛЮЦІЯ 1848 Р. В АВСТРІЙСЬКІЙ ІМПЕРІЇ:
ПОЧАТОК НАЦІОНАЛЬНОГО ЧЕСЬКО-НІМЕЦЬКОГО
КОНФЛІКТУ 214
- Івчик Н.
СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ В ПІВДЕННО-
ЗАХІДНОМУ КРАЮ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ ДРУГОЇ
ПОЛОВИНИ ХІХ СТ.: УКРАЇНСЬКИЙ РАКУРС 228
- Валюх Л.
РЕАКЦІЯ БРИТАНСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ
НА ПОЧАТОК НІМЕЦЬКОЇ КОЛОНІАЛЬНОЇ
ЕКСПАНСІЇ В АФРИЦІ (1884-1888 РР.) 243
- Давидюк Р.
УКРАЇНСЬКА ПОЛІТИЧНА ЕМІГРАЦІЯ В ПОЛЬЩІ:
ПРОБЛЕМИ СТАТУСУ ТА ЧИСЕЛЬНОСТІ 254
- Савчук Г.
(НЕ)ФОРМАЛІЗОВАНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПОЛІТИЧНОГО ЛІДЕРСТВА Т.Г. МАСАРИКА 266
- Синяк С.
КОМЕНДАНТСЬКИЙ, ІНСТРУКТОРСЬКИЙ ТА
ТРЕНЕРСЬКИЙ СКЛАД ПОЛЬСЬКИХ

ПАРАМІЛІТАРНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ НА ВОЛИНІ
1921-1939 РР. 275

Пилипович Т.
УКРАЇНЦІ У СКЛАДІ АРМІЇ ГЕНЕРАЛА АНДЕРСА
В РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ:
ШЛЯХИ ПОЯВИ ТА УЧАСТЬ У БОЙОВИХ ДІЯХ 292

Слесаренко А.
МІЖНАРОДНА ПІДТРИМКА І ЗВ'ЯЗКИ
ЗАРУБІЖНОЇ ГРОМАДСЬКОСТІ ТА ЕМІГРАНТСЬКИХ
КІЛ З ДИСИДЕНТСЬКИМ РУХОМ ТА
НОНКОНФОРМІСТСЬКОЮ КУЛЬТУРОЮ В
ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ (1970-1980-ТІ РОКИ) 306

Гон М.
ОКАЗІАЛЬНИЙ І КОНВЕНЦІОНАЛЬНИЙ НАТОВПИ У
СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСАХ 317

Martynchuk I.
THE SLOVAK REPUBLIC AND NATO:
THE POLITICAL INCOMPATIBILITY OF 1993-1997 329

Опанасюк Т.
ОСОБЛИВОСТІ ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ ТА
РЕЗУЛЬТАТИ ДРУГОГО ЕЛЕКТОРАЛЬНОГО
ЦИКЛУ В РОСІЇ (1999-2000 РР.) 340

Michno J., Sommer H., Sommer H.
MŁODZIEŻ A BEZPIECZEŃSTWO SPOŁECZNE
W OKRESIE RÓŻNEJ NOWOCZESNOŚCI 353

РОЗДІЛ 3

ІСТОРИКО-КРАЄЗНАВЧИЙ НАУКОВИЙ ДИСКУРС

Прищепя Б.
ДОСЛІДЖЕННЯ ПЛАНУВАННЯ ФОРТИФІКАЦІЙНИХ
СПОРУД ОСТРОЗЬКОГО ЗАМКУ XVI-XVII СТ. 366

Басюк К.
ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ
ХРИСТИЯНСЬКИХ МОНАСТИРІВ НА ВОЛИНІ В
1939-1964 РОКАХ 380

Березняк В.
ПОСИЛЕННЯ КОНСЕРВАТИВНИХ ТЕНДЕНЦІЙ У
СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ РІВНЕНЩИНИ В
ПЕРІОД «ЗАСТОЮ»: РЕЛІГІЙНИЙ АСПЕКТ 392

РОЗДІЛ 4

ПРОБЛЕМИ ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВА ТА ІСТОРИОГРАФІЇ

Плюта Н.
ПОЛІТИЧНА БОРОТЬБА У ФРАНЦІЇ З ПИТАНЬ
КОЛОНІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В АФРИЦІ КІНЕЦЬ ХІХ –
ПОЧАТОК ХХ СТОЛІТТЯ: ІСТОРИОГРАФІЧНИЙ ОГЛЯД
ПРОБЛЕМИ ЗАРУБІЖНИМИ ІСТОРИКАМИ 404

Михальчук Р.
ГОЛОКОСТ НА РІВНЕНЩИНІ:
ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ДОСЛІДЖЕННЯ 422

Данильчук В.
ОСТАРБАЙТЕРИ З УКРАЇНИ:
ІСТОРИОГРАФІЧНИЙ ОГЛЯД ПРОБЛЕМ
ВИВЕЗЕННЯ ТА РЕПАТРІАЦІЇ 439

Філіпчук І.
ФОРМУВАННЯ ІДЕЙ «ПРАЗЬКОЇ ВЕСНИ»:
ІСТОРИОГРАФІЯ ПРОБЛЕМИ 458

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ 478

ЗМІСТ 481

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії

Випуск 28

Відповідальність за достовірність і точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей несуть автори опублікованих матеріалів та їх наукові керівники. Думки авторів статей з позицією редколегії можуть не співпадати.

Відповідальний за підготовку збірника до видання – **Валерій Шеретюк**

Комп'ютерна верстка – **Л.Федорук, В.Самсонюк**
Обкладинка – **Г.Волохов**

Підписано до друку 1.07.2016 р. Папір офсетний.
Гарнітура «Times New Roman».
Наклад 300. Обліково-видавничих аркушів 24,6.

Видавець О. Зень вул. Кн. Романа, 9/24, м. Рівне, 33022
0-362-24-45-09; 068-0250674
olegzen@ukr.net

Віддруковано засобами різнографічного друку
ПП Самборський І.О.
вул. Княгині Ольги, 8, м. Рівне, 33028

A43

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії :
Рівненський державний гуманітарний університет. Збірник наукових
праць. Випуск 28. – Рівне : О. Зень, 2016. – 487 с.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2016
УДК 94(477) + 94 (100)
ББК 63.3 (4Укр)